

Επαναληπτικό διαγώνισμα στα Αρχαία Ελληνικά Προσανατολισμού Γ' Λυκείου
(για ΟΛΑ τα τμήματα)

ΟΝΟΜΑ:

Βαθμός

ΗΜ/ΝΙΑ: Σάββατο, 2 / 12 / 2023

ΤΜΗΜΑ:

%

Διδαγμένο κείμενο

50 μονάδες

Α' απόσπασμα: **Αριστοτέλους, Πολιτικά, Α 1.1-8, 1252a1-7- b27-32**

Ἐπειδὴ πᾶσαν πόλιν ὀρῶμεν κοινωνίαν τινὰ οὖσαν καὶ πᾶσαν κοινωνίαν ἀγαθοῦ τινος ἕνεκεν συνεστηκυῖαν (τοῦ γὰρ εἶναι δοκοῦντος ἀγαθοῦ χάριν πάντα πράττουσι πάντες), δῆλον ὡς πᾶσαι μὲν ἀγαθοῦ τινος στοχάζονται, μάλιστα δὲ καὶ τοῦ κυριωτάτου πάντων ἢ πασῶν κυριωτάτη καὶ πάσας περιέχουσα τὰς ἄλλας. Αὕτη δ' ἐστὶν ἡ καλουμένη πόλις καὶ ἡ κοινωνία ἢ πολιτική. [...] Ἡ δ' ἐκ πλειόνων κωμῶν κοινωνία τέλειος πόλις, ἤδη πάσης ἔχουσα πέρας τῆς αὐταρκείας ὡς ἔπος εἰπεῖν, γινομένη μὲν τοῦ ζῆν ἕνεκεν, οὖσα δὲ τοῦ εὖ ζῆν. Διὸ πᾶσα πόλις φύσει ἔστιν, εἶπερ καὶ αἱ πρῶται κοινωναί. Τέλος γὰρ αὕτη ἐκείνων, ἡ δὲ φύσις τέλος ἐστίν.

Β' απόσπασμα: **Αριστοτέλους, Πολιτικά, Α 1.10-11, 1253a7-18**

Διότι δὲ πολιτικὸν ὁ ἄνθρωπος ζῶν πάσης μελίττης καὶ παντὸς ἀγελαίου ζῶου μᾶλλον, δῆλον. Οὐθὲν γάρ, ὡς φαμέν, μάτην ἢ φύσις ποιεῖ· λόγον δὲ μόνον ἄνθρωπος ἔχει τῶν ζῶων· ἡ μὲν οὖν φωνὴ τοῦ λυπηροῦ καὶ ἡδέος ἐστὶ σημεῖον, διὸ καὶ τοῖς ἄλλοις ὑπάρχει ζῶοις (μέχρι γὰρ τούτου ἢ φύσις αὐτῶν ἐλήλυθε, τοῦ ἔχειν αἴσθησιν λυπηροῦ καὶ ἡδέος καὶ ταῦτα σημαίνει ἀλλήλοις), ὁ δὲ λόγος ἐπὶ τῷ δηλοῦν ἐστὶ τὸ συμφέρον καὶ τὸ βλαβερόν, ὥστε καὶ τὸ δίκαιον καὶ τὸ ἄδικον.

A1. Να γράψετε το γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε περίοδο και δίπλα σε αυτό τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση το κείμενο από το πρωτότυπο (5 μον.)· να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις φράσεις που την επιβεβαιώνουν (5 μον.)

α. Όλες οι μορφές κοινωνικής συμβίωσης αποσκοπούν σε κάποιο αγαθό.

β. Η πολιτική κοινωνία αποτελεί την ανώτερη μορφή κοινωνικής συμβίωσης.

γ. Η αυτάρκεια είναι στόχος που πραγματοποιείται στο πλαίσιο κάθε κώμης ξεχωριστά.

δ. Η πόλις ως μορφή κοινωνικής συμβίωσης συγκροτήθηκε κυρίως για την επίτευξη της ευδαιμονίας.

ε. Η φύση ενός πράγματος δεν είναι παρά η ολοκλήρωσή του.

Μονάδες 10

B1. ἀγαθοῦ - αὐταρκείας - τοῦ εὖ ζῆν : Να εξηγήσετε την σύνδεση μεταξύ των παραπάνω ὀρων γράφοντας ένα κατατοπιστικό σημείωμα για τον καθένα. **Μονάδες 10**

B2. Στηριζόμενοι στο απόσπασμα: «Διότι δὲ πολιτικὸν ὁ ἄνθρωπος ζῶν πάσης μελίττης καὶ παντὸς ἀγελαίου ζῶου μᾶλλον, δῆλον. Οὐθὲν γάρ, ὡς φαμέν, μάτην ἢ φύσις ποιεῖ», αλλά και στο παρακάτω κείμενο της ελληνίστριας και ακαδημαϊκού Jacqueline de Romilly, να συγκρίνετε τις απόψεις που διατυπώνονται σχετικά με το αν είναι ἔμφυτη στον ἄνθρωπο ἡ πολιτικὴ ἀρετὴ ἢ ὄχι.

«Ἡ ἴδια ἡ ἀνάλυση που ἔκανε ὁ Πρωταγόρας για τὴν εξέλιξη τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς ἔδειχνε καθαρά, ὅτι ἔξω ἀπὸ τις ὀργανωμένες ὀμάδες τὸ άτομο δεν εἶχε καν τὴ δυνατότητα να ἐπιβιώσει. Καθένας χρειάζεται τους ἄλλους. Καθένας ἔχει ἀνάγκη να ἀποτελέσει με τους ἄλλους μιαν ὀμάδα ἐνωμένη και συμπαγή. Παρόμοιες ἐνώσεις συνεπάγονται τὸν σεβασμὸ και τὴν ἀμοιβαία ἀναγνώριση τῶν δικαιωμάτων του ἄλλου. Τὸ συμφέρον μας περνά ἀπὸ τὴν αἴσθησή τῆς δικαιοσύνης. Μπορεῖ κανεῖς

να πει ότι αυτή η αρχή προϋποθέτει ένα είδος συμβολαίου, όπου ο καθένας θα συνδεόταν με τους άλλους, για να αποκτήσει τα πλεονεκτήματα που προσφέρει ένα τέτοιο συμβόλαιο. Αναγνωρίζουμε, λοιπόν, στη σκέψη του τον σπόρο εκείνου που πολύ αργότερα θα ονομαζόταν «κοινωνικό συμβόλαιο».

Jacqueline de Romilly, *Οι Μεγάλοι Σοφιστές στην Αθήνα του Περικλή*, σ. 245

Μονάδες 10

B3. συνεστηκυϊαν, δοκοῦντος: Να γράψετε στο τετράδιό σας για καθεμιά από τις παραπάνω λέξεις του αρχαίου κειμένου, πέντε (5) ομόρριζα **συνθετα επίθετα** της νέας ή της αρχαίας ελληνικής.

Μονάδες 10

B4.α) Να αντιγράψετε στο τετράδιό σας το παρακάτω κείμενο, συμπληρώνοντας τους όρους που λείπουν.

— Η αρχαία ελληνική λέξη *πόλις* αντιστοιχεί μάλλον στη δική μας έννοια Αυτή η *πόλις* είναι στα Πολιτικά μια κοινότητα που την αποτελούν και, ἄρχοντες και ἀρχόμενοι. [...] Ως όλον αποτελείται από ἀνόμοια μεταξύ τους στοιχεία · μερικά από αυτά ασκούν, τα άλλα υπακούουν. Ως όλον η *πόλις* έχει για στόχο της την, κι αυτή πάλι είναι το αποτέλεσμα της αὐτάρκειας, της ἀπόλυτης ἀνεξαρτησίας από οτιδήποτε βρίσκεται έξω από την πόλιν.

Μονάδες 5

β) Να αντιστοιχίσετε καθεμιά από τις φράσεις της στήλης Α του παρακάτω πίνακα με μία φράση από τη στήλη Β που συμπληρώνει ορθά το νόημά της, γράφοντας δίπλα στον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμιά από τις φράσεις της στήλης Α το γράμμα που αναλογεί στη φράση που θα επιλέξετε.

Στήλη Α	Στήλη Β
1. Όταν ο Αριστοτέλης ήρθε στην Αθήνα για να σπουδάσει, ...	α. η Ακαδημία είχε αρχίσει να παρακμάζει. β. ο Πλάτων είχε αναθέσει τη διεύθυνση της Ακαδημίας στον Ηρακλείδη. γ. η Ακαδημία αποτελούσε σημείο συνάντησης σημαντικών λογίων της εποχής.
2. Η φιλοσοφική σχολή <i>Περίπατος</i> ιδρύθηκε από τον ...	α. Αριστοτέλη. β. Εύδοξο. γ. Θεόφραστο.
3. Ο Αριστοτέλης έφυγε για δεύτερη φορά από την Αθήνα, ...	α. επειδή αισθάνθηκε πως βρισκόταν σε κίνδυνο μετά τον θάνατο του Αλέξανδρου. β. για να επιστρέψει στα Στάγειρα. γ. για να αναλάβει την αγωγή του Αλέξανδρου στη Μακεδονία.
4. Από τα μέρη της ψυχής το ἐπιθυμητικὸν κατά τον Αριστοτέλη σχετίζεται με ...	α. τις αρετές που περιγράφουν τον χαρακτήρα του ανθρώπου. β. τη διατροφή. γ. τη φρόνηση.
5. Η διαδικασία της εξαγωγής της σωκρατικής άποψης από τον «αντίπαλο» κατά το διάλογο, καλείται ...	α. διαλεκτική μέθοδος. β. μαιευτική μέθοδος. γ. επαγωγική μέθοδος.

Μονάδες 5

Β'. Αδίδακτο Θέμα

Πλάτωνος, Πολιτεία, 343b - 344b ▪ Platonis Opera, ed. John Burnet, Oxford University Press.

Στην αρχή του διαλόγου οι ομιλητές διαφωνούν για το πώς ορίζεται η δικαιοσύνη. Ο Σωκράτης θέτει σε έλεγχο τις απόψεις του Θρασυμάχου, ο οποίος παρουσιάζει διάφορα παραδείγματα δικαίων και άδικων πράξεων, για να καταλήξει στη θέση ότι δίκαιο είναι τελικά αυτό που συμφέρει τον ισχυρό.

ΘΡΑ. Ὅτι οἶει τοὺς ποιμένας ἢ τοὺς βουκόλους τὸ τῶν προβάτων ἢ τὸ τῶν βοῶν ἀγαθὸν σκοπεῖν καὶ παχύνειν αὐτοὺς καὶ θεραπεύειν πρὸς ἄλλο τι βλέποντας ἢ τὸ τῶν δεσποτῶν ἀγαθὸν καὶ τὸ αὐτῶν, καὶ δὴ καὶ τοὺς ἐν ταῖς πόλεσιν ἄρχοντας, οἱ ὡς ἀληθῶς ἄρχουσιν, ἄλλως πως ἡγῆ διανοεῖσθαι πρὸς τοὺς ἀρχομένους ἢ ὥσπερ ἂν τις πρὸς πρόβατα διατεθείη, καὶ ἄλλο τι σκοπεῖν αὐτοὺς διὰ νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἢ τοῦτο, ὅθεν αὐτοὶ ὠφελήσονται. Καὶ οὕτω πόρρω εἶπερὶ τε τοῦ δικαίου καὶ δικαιοσύνης καὶ ἀδίκου τε καὶ ἀδικίας, ὥστε ἀγνοεῖς ὅτι ἡ μὲν δικαιοσύνη καὶ τὸ δίκαιον ἀλλότριον ἀγαθὸν τῷ ὄντι, τοῦ κρείττονός τε καὶ ἄρχοντος συμφέρον, οἰκεία δὲ τοῦ πειθομένου τε καὶ ὑπηρετοῦντος βλάβη, ἢ δὲ ἀδικία τὸναντίον, καὶ ἄρχει <ἢ ἀδικία> τῶν ὡς ἀληθῶς εὐηθικῶν τε καὶ δικαίων, οἱ δ' ἀρχόμενοι ποιοῦσιν τὸ ἐκείνου συμφέρον κρείττονος ὄντος, καὶ εὐδαίμονα ἐκείνον ποιοῦσιν ὑπηρετοῦντες αὐτῷ, ἑαυτοὺς δὲ οὐδ' ὅπωςιοῦν*. Σκοπεῖσθαι δέ, ὦ εὐηθέστατε Σώκρατες, οὕτωςι χρή, ὅτι δίκαιος ἀνὴρ ἀδίκου πανταχοῦ ἔλαττον ἔχει. Πρῶτον μὲν ἐν τοῖς πρὸς ἀλλήλους συμβολαίοις, ὅπου ἂν ὁ τοιοῦτος τῷ τοιούτῳ κοινωνήσῃ, οὐδαμοῦ ἂν εὗροις ἐν τῇ διαλύσει τῆς κοινωνίας πλεον ἔχοντα τὸν δίκαιον τοῦ ἀδίκου ἀλλ' ἔλαττον · ἔπειτα ἐν τοῖς πρὸς τὴν πόλιν, ὅταν τέ τινες εἰσφοραὶ ᾧσιν, ὁ μὲν δίκαιος ἀπὸ τῶν ἴσων πλεον εἰσφέρει, ὁ δ' ἔλαττον, ὅταν τε λήψεις, ὁ μὲν οὐδέν, ὁ δὲ πολλὰ κερδαίνει. Καὶ γὰρ ὅταν ἀρχὴν τινα ἄρχῃ ἐκάτερος, τῷ μὲν δικαίῳ ὑπάρχει, καὶ εἰ μηδεμία ἄλλη ζημία, τὰ γε οἰκεία δι' ἀμέλειαν μοχθηροτέρως ἔχειν, ἐκ δὲ τοῦ δημοσίου μηδὲν ὠφελεῖσθαι διὰ τὸ δίκαιον εἶναι, πρὸς δὲ τούτοις ἀπεχθέσθαι τοῖς τε οἰκείοις καὶ τοῖς γνωρίμοις, ὅταν μηδὲν ἐθέλῃ αὐτοῖς ὑπηρετεῖν παρὰ τὸ δίκαιον · τῷ δὲ ἀδίκῳ πάντα τούτων τάναντία ὑπάρχει. Λέγω γὰρ ὄνπερ νυνδῆ* ἔλεγον, τὸν μέγαρα δυνάμενον πλεονεκτεῖν · τοῦτον οὖν σκόπει, εἴπερ βούλει κρίνειν ὅσα μᾶλλον συμφέρει ἰδίᾳ αὐτῷ ἄδικον εἶναι ἢ τὸ δίκαιον. Πάντων δὲ ῥᾶστα μαθήσῃ, ἐὰν ἐπὶ τὴν τελεωτάτην ἀδικίαν ἔλθῃς. (...)

ᾧν ἐφ' ἐκάστῳ μέρει ὅταν τις ἀδικήσας μὴ λάθῃ, ζημιοῦται τε καὶ ὀνειδίῃ ἔχει τὰ μέγιστα.

➤ *ἑαυτοὺς δὲ οὐδ' ὅπωςιοῦν*: ἐνῶ τον εαυτό τους δεν τον ωφελούν με ανάλογο τρόπο.
νυνδῆ < νῦν δη

Γ1. Να μεταφράσετε στο τετράδιό σας το απόσπασμα (από τον 8^ο στίχο έως τον 14^ο) «καὶ ἄρχει <ἢ ἀδικία> τῶν ὡς ἀληθῶς εὐηθικῶν τε καὶ δικαίων, ... ὁ δὲ πολλὰ κερδαίνει.» Μονάδες 20

Γ2. Ποια είναι για τον δίκαιο άνθρωπο και ποια για τον άδικο τα αποτελέσματα από τις πράξεις τους στις ιδιωτικές τους συμφωνίες, στις σχέσεις τους με την πολιτεία, αλλά και όταν ο καθένας από τους δύο ασκεί κάποιο αξίωμα; Μονάδες 10

Γ3.α. Να γράψετε στο τετράδιό σας τούς ζητούμενους τύπους του για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: (6 μονάδες)

- οίει: - το β' ενικό πρόσωπο της οριστικής, αλλά και της υποτακτικής του Αορίστου,
- καθώς και το απαρέμφατο του Αορίστου στην ίδια φωνή.
- θεραπεύειν: - το απαρέμφατο του Αορίστου στην ενεργητική φωνή.
- το γ' ενικό πρόσωπο της ευκτικής του Αορίστου στην ενεργητική φωνή.
- το απαρέμφατο του Παρακείμενου στη μέση φωνή.

Γ3.β. Στο παρακάτω απόσπασμα να εντοπίσετε τέσσερις (4) ρηματικούς τύπους που ανήκουν σε ρήματα που διαθέτουν (ή σχηματίζουν, ή δανείζονται) Αόριστο β' · στη συνέχεια να μεταφέρετε στον χρόνο αυτόν καθέναν από τους τύπους που εντοπίσατε: (4 μονάδες)

- Σκοπεῖσθαι δέ, ὡς εὐθηέστατε Σώκρατες, οὕτωςι χρή, ὅτι δίκαιος ἀνὴρ ἀδίκου πανταχοῦ ἔλαττον ἔχει. (...) ἔπειτα ἐν τοῖς πρὸς τὴν πόλιν, ὅταν τέ τινες εἰσφοραὶ ὦσιν, ὁ μὲν δίκαιος ἀπὸ τῶν ἴσων πλέον εἰσφέρει, ὁ δ' ἔλαττον, ὅταν τε λήψεις, ὁ μὲν οὐδέν, ὁ δὲ πολλὰ κερδαίνει. (...) τῷ δὲ ἀδίκῳ πάντα τούτων τὰναντία ὑπάρχει. Λέγω γὰρ ὄνπερ νυνδὴ ἔλεγον, τὸν μέγαρα δυνάμενον πλεονεκτεῖν (...). Πάντων δὲ ῥᾶστα μαθήση (...)

Μονάδες 10

Γ4. Να μελετήσετε τα ακόλουθα αποσπάσματα και να απαντήσετε στα ερωτήματα που ακολουθούν:

- Πρῶτον μὲν ἐν τοῖς πρὸς ἀλλήλους συμβολαίοις, ὅπου ἂν ὁ τοιοῦτος τῷ τοιούτῳ κοινωνήσῃ, οὐδαμοῦ ἂν εὗροις ἐν τῇ διαλύσει τῆς κοινωνίας πλέον ἔχοντα τὸν δίκαιον τοῦ ἀδίκου ἀλλ' ἔλαττον.
- τῷ δὲ ἀδίκῳ πάντα τούτων τὰναντία ὑπάρχει. [...] · τοῦτον οὖν σκόπει, εἴπερ βούλει κρίνειν ὅσω μᾶλλον συμφέρει ἰδία αὐτῷ ἀδικον εἶναι ἢ τὸ δίκαιον. Πάντων δὲ ῥᾶστα μαθήση, ἐὰν ἐπὶ τὴν τελεωτάτην ἀδικίαν ἔλθῃς [...] ὧν ἐφ' ἐκάστῳ μέρει ὅταν τις ἀδικήσας μὴ λάθῃ, ζημιούται τε καὶ ὄνειδι ἔχει τὰ μέγιστα.

α. Να αναγνωρίσετε τη **συντακτική** λειτουργία των ὀρων που ἔχουν τονισθεί. (5 μονάδες)

β. Να εντοπίσετε από μια περίπτωση **σύγκρισης** στο κάθε απόσπασμα, καταγράφοντας στο τετράδιό σας τον **α'** και τον **β'** ὄρο της σύγκρισης. Στη συνέχεια να εκφέρετε τον β' ὄρο της σύγκρισης σε κάθε περίπτωση με τον ἄλλον τρόπο εκφοράς του. (4 μονάδες)

Γ4.γ. Να εντοπίσετε στο παρακάτω απόσπασμα ἕναν επιρρηματικό προσδιορισμό που δηλώνει στάση σε τόπο και να τροποποιήσετε τον ὄρο ὥστε να δηλώνει προέλευση / αφετηρία από τόπο. (1 μονάδα)

- καὶ ἄρχει τῶν ὡς ἀληθῶς εὐθητικῶν τε καὶ δικαίων, οἱ δ' ἀρχόμενοι ποιοῦσιν τὸ ἐκείνου συμφέρον κρείττονος ὄντος, καὶ εὐδαίμονα ἐκεῖνον ποιοῦσιν ὑπηρετοῦντες αὐτῷ, ἑαυτοὺς δὲ οὐδ' ὀπωσιούσιν. Σκοπεῖσθαι δέ, ὡς εὐθηέστατε Σώκρατες, οὕτωςι χρή, ὅτι δίκαιος ἀνὴρ ἀδίκου πανταχοῦ ἔλαττον ἔχει.

Μονάδες 10